

szerinti vitelében, mégsem lehet állítani, hogy kierielt gyakorlattal rendelkeznek e tekintetben. Mindenesetre a megtett lépések, a hangoztatott szándékok jó irányba mutatnak.

Futala Tibor

A lengyel rendkívüli állapot és a miatta elindult emigráció

*Sulek, Antoni: Zakrzepla pamięć. = Więź, 2002. 4. no. 109–110. p.
Stola, Dariusz: Emigracja lat osiemdziesiątych. = Uott, 105–109. p.*

A lengyelek „megalvadt” emlékezéssel gondoltak vissza a rendkívüli állapot bevezetésére. Ez Antoni Sulek értelmezésében annyit tesz, hogy az akkor éltek tudatában szinte változatlan élességgel érződött meg a húsz év előtti megrázó esemény. Változatlanul és „egy életen át”. Abban is nagyfokú – 80%-os – az egyetértés, hogy a Jaruzelski végrehajtotta tett elkerülhetetlen volt. Ezzel szemben értékelése – pozitívna vagy negatívna minősítése – felettébb változatos, megoszló.

Több mint egymillió lengyel – állapítja meg Dariusz Stola, a „lábával szavazott” a rendkívüli állapot, még inkább a rendkívüli állapot révén erőszakos „konzerválódásnak indult” szocializmus ellen. Ennek az emigrációs folyamatnak több hulláma volt.

Az első hullámba tartoznak azok a lengyelek, akik még 1982. december 13-án kihirdetett rendkívüli állapotot megelőzően legálisan és a visszatérés szándékával utaztak ki Nyugatra, s akik az esemény okozta megrendülésükben nem tértek vissza. Ezek száma 160 ezerre tehető.

A második hullámot a lengyel állam szervezte: számos internált, politikai fogoly és családja számára ajánlotta fel az emigrálás lehetőségét. Ennek a Kuba példája nyomán szervezett akciónak 1988-ig 9500 érintettje volt, de közülük mindössze 4300 személy emigrált ténylegesen.

A harmadik hullám „elnyújtottnak bizonyult”: az évtized végéig legálisan és illegálisan kb. egymilliónyian emigráltak az országból. Így, noha a rendkívüli állapot szükségességének hivatalos indoklásában esetenként jelentős szerepet játszott az az érvelés, hogy általa a „lengyel nemzet szubsztanciáját” kell megvédeni, ez az emigráció felől nézve nem sikerült. Annál is kevésbé, mivel a „lábbal szavazók” halmazának összetétele messze meghaladta az egész lakosságra jellemző pozitív paramétereket. Íme: az emigráltak jelentős része a legaktívabb korcsoportba (25–44 év) tartozott. Közel 40%-uknak volt legalább középiskolai végzettsége. Emiatt a kvalifikált munkaerőben hiány keletkezett néhány városban (Varsó, Wrocław) és nyugati vajdaságban (Opole, Katowice, Gdańsk). 1987 és 1988 között több felsőfokú végzettségű lengyel emigrált, mint amennyi a szóban forgó két évben végzett az egyetemeken és a főiskolákon.

Az emigrációt választók közül igen sok volt a német vagy német származású személy. Nekik nem kellett menniük: „Aussiedlerként” hamarosan elnyerték a német állampolgárságot. A többiek túlnyomórészt az USA-ba és Ausztráliába kerültek. Szórványban élvén, az ő gyerekeik már leginkább amerikaiak és ausztrálok lettek.

A lengyel nemzet számára a ’80-as évek emigrációs hullámai érzékeny számbeli és minőségi veszteséget okoztak. Annyiban szolgálnak tanulságnak, hogy az állam sohase „produkáljon” olyan eseményt, amely ekkora áldozatra készíti a polgárait.